

ABANDONAMENT, ROMANS, CRISTIANISME

L'abandonament cal interpretar-lo dins les actituds mentals de l'època, on el **concepte d'amor filial no naixia en el part** sinó en el transcurs dels anys, ja que les possibilitats de morir l'infant eren molt elevades. El concepte de nadó tindria un significat ben allunyat de l'afecte i amor filial entès com a lligam, com a sentiment. Al mateix temps, la **vivència de l'embaràs i el part era un vertader problema per a la mare**.

Ara bé, **el cristianisme va reforçar i augmentar la responsabilitat dels pares sobre els fills**: els havien d'alimentar i educar no perquè fossin de la seva propietat, sinó perquè Déu els hi manava, els hi encarregava. Malauradament, el cristianisme, que ordenava tenir cura dels fill, **no trobà cap sistema pera mantenir-los** i només fou capaç de promocionar la caritat cristiana per solucionar les dificultats de la majoria de la població i evitar la desigualtat dels recursos; d'aquesta manera una bona part de la població es va veure incapacitada d'alimentar i tenir cura dels seus fills, prenent com a solució l'abandonament o l'infanticidi.

A Catalunya, **només dues institucions** tenien cura dels fills de pares incògnits: l'hospital de Santa Caterina de Girona i l'hospital General de la Santa Creu de Barcelona. La resta de diòcesis catalanes no disposava de cap servei per mantenir aquests infants, limitant-se a enviar-los a aquests dos hospitals:

Aleshores, l'estudi dels expòsits catalans presenta una problemàtica particular: la quasi nul·la existència de documentació de l'hospital de la Santa Creu fa difícil treballar l'aspecte quantitatiu global català. Tanmateix, l'hospital de Santa Caterina de Girona

conserva les sèries senceres dels Llibres de Dides que ens permet fer un seguiment acurat dels expòsits i el sistema de didatge.

es pot considerar **l'abandonament com la forma més usual de solucionar els problemes**, ja que no transgredia els principis cristians ni socials i la que era, sinó acceptada, almenys tolerada com a mal menor, posant en menys perill als pares que abandonaven a nivell de penes i càstigs. **Abandonament pe rpobresa o per honradesa**

Els sistemes no naturals d'eliminació: avortament i ofegament

Abans d'analitzar les causes dels abandonaments, dos sistemes violents d'eliminació de l'excedent familiar: **l'avortament i/o l'ofegament del nounat**. Ambdós mètodes, utilitzats abastament i denunciats per les institucions civils i eclesiàstiques, no podran arrodonir les dades dels expòsits però sí serviran per a conèixer millor la dinàmica de l'expulsió de l'excedent familiar.

l'avortament, denunciat repetidament per l'església i que portà a la creació de les **habitacions de retir de les embarassades** en els hospitals per tal de tenir el fill d'amagat i evitar així tan l'avortament com la vergonya pública. Per descomptat, no hi ha dades que indiquin la freqüència o assiduitat d'aquest mètode, però es pot pensar que si les institucions eclesiàstiques crearen habitacions de retir per evitar-ho devia ser una pràctica prou estesa com per intentar controlar-la donant una "solució cristiana" i només es pot deixar constància del mateix, com així feia el prevere de la Basílica del Pilar,

Malgrat això, els matrimonis tenien altres mètodes menys perillosos per a la mare per desfer-se del nouvingut : **l'homicidi del nadó per part dels propis pares**. No

altra finalitat que evitar els infanticidis tenia la Reial Cèdula de 11 de desembre de 1796, quan en l'article 23 ordenava deixar en pau a les persones que fossin vistes traslladant un nadó, ja que d'altra manera, les famílies agafarien per costum matar els nadons per por a ser detingudes.

l'assassinat i posterior desaparició del cadàver, sobretot en les zones rurals, no havia de representar cap mena de dificultat: *"Lo die quatre de juny de 1733 se trobá en la bassa del Molí de Perarnau una criatura negada de l'edat de alguns quatre mesos (era minyona) la qual era filla de Osor y segons se creu i ni ha conjectures ben evidens, que la sua mateixa mare lo tirá en la riera (vulla Deu guardarnos de semblants tentacions).*

A més dels mètodes violents fins aquí comentats, hi havia un altre mètode d'infanticidi bastant estès i que entraria dins la legalitat, si més no per manca de proves, com seria l'ofegament, **l'asfíxia del nadó en els primers dies de vida**. Aquest sistema fou atacat per l'església que el veié clarament com una manera legal de treure's el nadó del cim sense possibilitats de castigar el crim per indemostrable.

Fills del pecat o fills de la pobresa ?

les fonts històriques coincideixen en afirmar que s'abandonen infants per problemes econòmics o per problemes socials, entenent **els primers com a pobresa i els segons com a honra**, els anomenats "fills il·legítims". La mateixa definició d'expòsit en el primer diccionari de la llengua espanyola l'any 1732 abunda en aquesta doble causalitat de la seva existència: *"...el niño o niña que han sido echados de sus padres, o por otras personas a las puertas de las Iglesias, de las casas y otros parages publicos o por no tener con que criarlos o porque no se sepa cuyos hijos son..."*

Quantificar aquestes dues variables ja és més difícil. L'única referència que s'ha utilitzat fins ara ha estat la **existència de les cèdules, missatges**, bitllets, que portaven els infants trobats, on hi acostuma a constar si ha estat o no batejat, el nom, data de naixement, a voltes la causa de l'abandó, així com la promesa de recuperar-lo quan sigui possible. La informació serveix avui dia per catalogar com a fills legítims o il·legítims els infants trobats, tot i que sempre queda el dubte al no poder comprovar la veracitat del que escrivia la mare, llevadora, pare a la citada Cèdula.

L majoria d'abandonaments de les classes populars crec que tindrien els dos ingredients: il·legitimitat i pobresa. I que sí es pot comprovar és un creixement dels abandonaments per pobresa a mesura que s'acaba el segle. La generalització del didatge mercenari entre les classes benestants i mitjanes i la preocupació poblacionista dels governs amb la fundació dels hospicis farien que el pobre veiés en aquestes institucions una forma particular de didatge finançat públicament.

Per un altre costat, **s'han de considerar els fills legítims**, aquells que eren abandonats degut a la pobresa dels pares, per no desbordar l'espai familiar. Una crisi pot demostrar l'existència d'un conjunt de població tan inestable, tan fluctuant, que el mínim canvi conjuntural el fes traspassar el llindar de la pobresa a la misèria, bé per trencament del seu espai familiar físic (carestia, puja de preus), bé per trencament del seu espai familiar social (relaxament de costums derivat del descontrol a que portava qualsevol variació), desestructurant la dinàmica familiar.

Així, l'abandonament d'infants tindria múltiples causes que es relacionarien constantment, de forma que la **dicotomia abandonament per pobresa/abandonament per honradesa quedaria molt diluïda**. Una donzella embarassada pel promès o per un soldat, una criada embarassada pel fill de l'amo o pel mateix senyor, una filla embarassada pel pare o germà, una " desconsolada " embarassada pel frare o confessor,

una donzella que pareix d'un home casat, podríem considerar-los abandonaments per manca de moral, per no perdre l'honra de la noia o molt més sovint i hipòcritament, del pare real. Tanmateix, si aprofundim més en les causes de la relació sexual podrem entreveure altres motivacions ben llunyanes del llibertinatge sexual: les relacions prematrimonials molt sovint seran més fruit de la impossibilitat econòmica de casar-se que no de la disbauxa sexual dels promesos; la criada embarassada ho serà més per la "forçada" claudicació davant la seva font d'ingressos que no per vici moral; les concepcions prenupcials seran molt sovint la protesta davant matrimonis preparats d'antuvi sense cap interès pels directament afectats, o bé deguts a la inèrcia d'unes estructures mentals encara allunyades de la rigidesa post-tridentina; molts incestos eren producte de la impossibilitat de dormir tots els membres familiars en llits separats. I al seu costat, els abandonaments legítims producte de la pobresa, del simple i senzill desbordament de l'espai familiar, agreujat en temps de guerra o fam.

La família i els fills del pecat

Hi ha una informació certa referent als fills del pecat: les constants al·lusions a **l'habitació annexa a l'Hospital de Santa Caterina de Girona** on s'hi retiraven, de grat o de força, les dones que havien perdut l'honra i que més tard agafarà força per si mateixa fins a convertir-se en la Casa de Misericòrdia fundada pel gironí Ignasi de Colomer i de Cruilles i que serà, a la vegada, la matriu del futur hospici:

"Y que en el mismo [l'hospital] se construyese un apartamento secreto para que en el tubiessen a la mano las Muchachas que cayeren en desgracia de ser en Cinta, retirarse en el para impedir todo escandalo y disimular sus Desgracias...[] Porque en cada año computados unos con otros entran en dicha Santa Casa 70 niños expósitos comprendidos los naturales de la casa, a

saber, aquellos que nazen de las muchachas que para disimular sus faltas se retiran en el Secreto apartamento que se halla para ellas expreso "

Les Visites Pastorals a les diverses parròquies estan farcides d'avisos i amenaces per evitar les relacions pre-matrimonials entre promesos. Altrament, el trasbals que ocasionà la Guerra Gran és un altre paràmetre per analitzar els abandonaments per honradesa, com així ho denunciava la Junta de l'Hospital de Santa Caterina de Girona:

"...por ser muchos los Expositos que debe lactar, lo que proviene de la corrupcion de costumbres que es muy grande en todas partes, y necesariamente mayor en donde la poblacion aumenta mucho, como es en el Obispado de Gerona, el que amas acaba de sufrir una Guerra viva en la que ha tenido 103 pueblos invadidos de los enemigos y pocos menos han sido ocupados de nuestras tropas, en los quales no han sido menores los peligros y estas causas dejan conocer que precisamente ha de ser grande el numero de Expositos en este basto Obispado..."

L'any 1711, en ple setge de la Guerra de Successió, els administradors de l'hospital de Santa Caterina es queixaven dels soldats que s'enfilaven per les parets per anar a veure les dones malaltes, portant-los-hi flors i destrossant el que se'ls hi posava per davant, *"... hallándose asi mesmo un sin numero de ninyos expositos, fruto abundante que ha producido el estrago de los tiempos..."* Aquesta relació tropa-violació - abandonaments la comentà també el director de la Casa d'Expòsits de l'hospici de Girona quan en l'informe que va efectuar l'any 1803 per tal de crear cases d'expòsits a diferents ciutats del corregiment, afirmava que *"...como podrá ser que en alguna caja se espongan maior numero de expositos que en las otras, principalmente en la de Figueras . . ."*, referint-se a la situació fronterera de la ciutat i el corresponent allotjament continuat de tropes, amb el relaxament de la moral sexual, els enganys o les violacions

La soldadesca i la seva dinàmica eren una font de preocupacions dels estaments oficials davant les constants transgressions de les normes morals i socials.

Un altre cas de il·legitimitat seria el **relacionat amb l'incest**, fenomen directament lligat amb les condicions de l'hàbitat urbà i rural, condicions que afavoririen un excessiu contacte entre els membres familiars, reduïts a viure en una o dues cambres tots aplegats.

Un altre cas sorgiria amb **les parelles que vivien juntes sense estar casades** i amb aquelles que tenien relacions carnals abans del matrimoni. Convé analitzar la problemàtica de la solteria i del casament abans d'aprofundir en ells. No es tractava que tothom es volgués casar, sinó que tothom tenia la necessitat de viure junts, almenys els pobres. Però el matrimoni implicava unes despeses i es fa evident que en èpoques d'alça de preus o d'excés de mà d'obra (salaris baixos) les dificultats augmentarien i aquest retrocés en l'edat del matrimoni es notaria més en les famílies pobres, les primerament afectades per a qualsevol crisi, que haurien d'anar retardant l'edat del matrimoni sense poder retardar, emperò, les necessitats biològiques que solucionava i legalitzava el sant sacrament.

Relacionat amb aquest cas, queden per analitzar **els abandonaments corresponents a**

la simple reliscada d'una donzella, i que sembla podria ésser el més normal i típic. Les formes de vida sexual de part de la població, rebeça encara a claudicar davant l'empenta moralitzadora eclesiàstica que predicava la por i l'horror al cos, tindria aquí el seu màxim exponent: les festes de segar i batre, els aplecs i balls, el carnestoltes,...

Però, i si eren **els mateixos capellans els culpables d'una part de la il·legitimitat?**

Està àmpliament documentada la implicació dels eclesiàstics en les situacions d'adulteri, seducció, concubinat... així com la multitud de peticions fetes pels

confessors els quals, abusant de la bona fe i/o ignorància de moltes penitents femenines, les convencien que no pecaven al accedir al desig del confessor. Què passaria, per exemple, a Girona amb una població eclesiàstica tan elevada? Les autoritats eclesiàstiques lluitaren contra el relaxament dels costums del clergat. Amb aquest panorama contrari a l'exemple que havien de donar, el bisbe Baltasar Bastero no dubtà en enviar una carta a tot el clergat gironí obligant-lo a desfer-se de les criades i majordomes menors de quaranta-cinc anys, incloses les nebodes, que només podien estar com a tal fins els quinze anys, havent-les de col·locar a partir d'aquesta edat en un convent, en matrimoni o a servir.

-La família i els fills de la pobresa

L'any 1780, el bisbe gironí Tomás de Lorenzana, en un informe sobre expòsits, incloïa el tema de la pobresa com a causa de l'abandonament:

" ...pues muchas vezes se ha visto, y se está experimentando, que Mugeres Casadas por faltarles la leche, y no tener con que darles a criar los traen a las Casa de Expositos, y ahun se ha experimentado que para percibir aquella limosna que da el Hospital de Expositos, hechan primero su chico y luego recurren con mañas para ver si pueden recoger la misma criatura que es suia para criarla, y socorrer su miseria; De esta nace todo esto, ni se puede remediar ni contemplo que deban ponerse arbitrios para que se remedie este genero de Fraude, porque siendo Pobres y haziendolo solo por esta, semejantes Madres son dignas de compasion.

Aquesta trampa o frau que justificava el bisbe dins el més ampli concepte de caritat cristiana, ja es trobava anotat i prohibit en el gironí Llibre de Amas de Expositos de

1702-1709:" *Item que nos donia a criar ninguna Criatura a ninguna dida que abita en lo lloch aont dita Criatura es nada y batejada per las cautelas si podan fer*

la tendència de l'Hospital de Santa Caterina era controlar i evitar l'entrada de nens

legítims, Aleshores, **la pobresa seria un bon lloc on anar a trobar molts dels expòsits**, tot i la manca de referències directes. Només podem arribar a entreveure aquests abandonaments, ja que dels setanta expòsits abandonats anualment, només es poden assegurar el màxim de quinze fills de les mares solteres que parien a l'habitació retirada de l'hospital de Santa Caterina, quedant els altres seixanta en el dubte de la pobresa i l'honradesa

Així, tot i la impossibilitat de quantificar cada grup, crec que a la dicotomia clàssica abandonaments per pobresa / abandonament per honradesa, caldria afegir-hi un tercer grup, que podria gairebé ser el més nombrós: "**l'abandonament per honradesa i pobresa** ", fills il·legítims d'unes classes humils incapacitats per alimentar més boques. Els abandonaments farien coincidir a l'hospici o casa d'expòsits els fills legítims pobres, els fills il·legítims rics i els fills il·legítims pobres.

La quantificació dels expòsits

El nombre d'expòsits del corregiment de Girona, en el període estudiat de 1720-1800 fou de 7.212. Si hi afegim els 1.647 del període 1700 - 1720, tindríem un total de 8.859 expòsits al llarg de tot el segle XVIII, **una mitjana de 89 anuals**

Mentre la tendència i els escrits clamaven contínuament contra el vertiginós augment del nombre d'expòsits, **les xifres demostren una tendència contrària**, a la baixa. La principal causa d'aquesta dicotomia rau sens dubte en **la preocupació pels expòsits que adoptaren els il·lustrats els últims vint anys del set-cents**, una

preocupació fins ara quasi inexistent **Aquesta preocupació serà fruit del fort creixement de la població que fa augmentar i fer "més visible" la massa d'expòsits,** però també fruit de les transformacions ideològiques de la Il·lustració, sobretot en el concepte de la mort (ara serà més viscuda i temuda) i en el concepte de l'infant (ara gaudirà d'una major atenció).

Aleshores, per convèncer, per evitar els abandonaments, per salvar als abandonats, **els projectistes i el Consell de Castella s'adonaren d'un problema existent de sempre i el magnificaren:** ara es comencen a comptar els expòsits per a tenir-los controlats; ara es comença a parlar dels infants trobats com a inversió de futur i ara creix la preocupació al comprovar l'alta mortalitat dels nadons abandonats. És aquesta literatura projectista i espectacular, sensacionalista que, sense comparar amb les dades anteriors ni en l'augment demogràfic del país, parla i informa d'un constant augment del nombre d'expòsits per estimular la busca de solucions, per evitar els abandonaments i per castigar moralment i civilment, als causants de la pèrdua d'una part de població útil. Primarà la idea de la utilitat pública per sobre de l'interès personal. I són aquestes les idees que passaren al segle XIX i han arribat a l'actualitat: a finals del segle XVIII s'inicià un important augment del nombre d'expòsits. Cal analitzar i comparar, i el corregiment de Girona és una bona prova per afirmar, sinó la falsedat de la frase, sí la seva mala interpretació.

A Girona augmentà el nombre d'expòsits: els 3.325 del període 1720 - 1760 es convertiren en els 3.887 expòsits del 1760 - 1800. Un augment percentual del 16,9%. Si no intervingués cap més variant, és indubtable el creixement absolut, però cal recordar que la població del corregiment de Girona passà dels 80.708 habitants del cens de 1718 als 162.823 habitants del cens de 1787, amb un creixement del 101,7%. O sigui que mentre l'índex de creixement de la població

gironina fou del 202, l'índex de creixement dels expòsits fou només del 117, fet que demostra la disminució relativa del nombre d'expòsits a les comarques gironines

A a finals de segle hi ha un repunt degut a l'espectacular increment de la natalitat de forma que s'arriba a l'any 1800 amb una natalitat que dobla la de l'any 1700; aleshores, proporcionalment, quants més naixements, més abandonaments

B les pujades dels preus alimentaris. oscil·lacions del preu del blat: mentre en el decenni 1771 - 1780 es troba sobre els 56,2 rals, a 100,4 rals en el període 1791- 1800, amb una cota màxima el 1795 de 152,2 rals, sense una corresponent puja de salaris

C La inseguretat de la guerra, la desestabilització de les estructures familiars, el relaxament de la moral per la pèrdua de poder de l'església davant de necessitats vitals i la pobresa i ruïna provocada per la carestia d'aliments incidirien en aquest augment conjuntural dels abandonaments .

D la fundació de l'hospici gironí l'any 1776 i la seva forta embranzida a partir de l'any 1780 amb les fàbriques de llana i cotó. L'existència d'un acolliment oficial, organitzat i reglamentat, amb una sortida laboral per als seus inquilins, seria un bon motiu per deixar el nadó en bones mans al creure que tindria possibilitats de sobreviure físicament i socialment. La mentalitat de ser ajudat trobaria aquí un bon exponent, criticat per diversos autors, els quals opinaven que quantes més institucions es fessin per ajudar als pobres i marginats més pobres hi haurien, ja que es partia del concepte de caritat cristiana, consistent en ajudar al pobre i no en solucionar les causes de la seva pobresa. Així, l'abandonament es convertiria en una estratègia de criança que utilitzarien els pobres

E Una última causa seria la despenalització de l'abandó contemplat en la Reial Cèdula de 1796, on per evitar els infanticidis s'obligava a la introducció del torn en els centres

acollidors, així com a la prohibició de perseguir o denunciar a la persona expositora. D'aquesta manera s'intentava protegir l'expositor i evitar que matés al nadó o l'exposés a una ràpida mort per fred, calor, animals.... Sens dubte, la tranquil·litat d'aquests avantatges provocarien un augment de les exposicions a finals de segle.

La geografia comarcal de l'abandonament

El primer impacte geogràfic ve donat per **la comarca del Gironès i la mateixa ciutat de Girona** que acapara el 42,7 % dels expòsits en el primer període i el 33,3 % en el segon, quan la seva població és del 5,5 % i del 4,9 % respectivament. Es fa difícil creure que una població de 4.473 habitants generi una mitjana de 36 expòsits anuals que corresponen a 3 habitants per expòsit al llarg del període.

No existien a Girona diferències notables respecte a Figueres o Olot per generar tal nombre d'expòsits. L'única explicació rau en la quantitat de nadons que eren portats directament a l'hospital de Santa Caterina sense les cèdules de baptisme i eren batejats allí, constant en les estadístiques com a naturals de Girona. Les úniques xifres que podem aportar corresponen a l'habitació reservada de l'hospital on es retiraven i parien aquelles noies que havien " pecat " i no avortaven: en el període 1720-1750 hi consten, de mitjana, de tres a sis noies embarassades, pujant a unes deu a finals de segle o sigui que per cada meitat de segle es poden considerar uns 150 i 300 expòsits, parits dins l'hospital, malgrat que no totes les noies ingressades eren de Girona ciutat

El segon aspecte geogràfic a destacar és la **baixada del nombre d'expòsits a la Garrotxa** que amb un índex de població de 230 només té un índex d'expòsits de 106, o sigui que mentre la població doblà els seus efectius els expòsits quedaren pràcticament estabilitzats. L'embranchida econòmica d'Olot en la segona meitat del segle representaria unes millores en les condicions de vida de la ciutat i els seus voltants eliminant així una

de les dues causes dels abandonaments: la pobresa i indigència, tal com comentava el viatger Antonio Ponz l'any 1788 quan afirmava que a Olot " *todo el mundo esta ocupado en su trabajo y ganancia*"

L'Alt Empordà és la comarca que té més Tot i que també redueix el seu nombre al llarg del segle és la que manté més alta la proporció d'habitants per expòsit: Seguint les fonts documentals de l'època (escrits del gerent de l'hospici Francesc Vergés, cartes del bisbe Lorenzana,...) s'ha de creure en una situació de descontrol producte en gran part, de les guarnicions frontereres del castell de Figueres i la ciutadella de Roses, així com de tota la problemàtica plantejada pel contraban de muntanya i el de marina, que sens dubte crearia una mentalitat més oberta, menys repressiva i unes estructures familiars més inestables

Un cas totalment atípic en el seu comportament, segons les dades de l'hospital de Santa Caterina, és el de **la comarca de la Selva**. En primer lloc sorprén la poca quantitat d'expòsits de la comarca. Mentre la relació habitants/ expòsits del corregiment és de 24 en la primera meitat de segle i de 42 en la segona, a La Selva és de 122 i 123 respectivament.

aquestes zones depenien d'una àrea d'influència que no era la capital de corregiment Girona, de forma que els seus expòsits els portaven o bé a Vic o bé a Barcelona. una comarca a cavall entre el bisbat de Vic, el de Girona i el de Barcelona, i entre el corregiment gironí i el barceloní. La Selva és un bon exemple per observar, a partir dels expòsits, la distribució de les xarxes de comunicació natural dels seus habitants i les àrees d'influència dels diversos centres polítics, econòmics i religiosos.

La mecànica de l'abandonament

On s'abandonaven als nadons? Una de les opcions era **deixar la criatura a la vora d'un camí transitat** confiant que algú passaria i el recolliria, esperant a voltes l'ocasió de veure el vianant a la llunyania, fugint amb la confiança que estaria molt poca estona sol i abandonat. Malgrat tot, no és l'opció més triada entre els pares que abandonen i la inexistència en els registres parroquials de nens morts trobats arran de camí confirmaria aquesta hipòtesi de buscar la seguretat de l'exposició

Es creava així la mentalitat que més que abandonar era confiar a persona segura, donat que el caminant no defugiria la seva obligació de portar l'expòsit a la rectoria, on seria batejat i traslladat a l'hospital gironí o barceloní. Aquesta obligació fou refermada per l'article 19 de la Reial Cèdula de 11 de desembre de 1796, taxativa : "*Qualquier vecino morador en pueblo o caseria de campo, en cuya habitacion fuera expuesta alguna criatura, deberá manifestarla inmediatamente al Párroco de donde fuere feligrés.*"

Al mateix temps, admetent-se la inevitabilitat dels abandonaments, es demanava o ordenava que, un cop abandonat el nadó, s'informés ràpidament a les autoritats competents per tal de salvar-lo : "*dar noticia al Párroco personalmente, ó a lo menos por escrito, expresando el parage donde está el Expósito, para que sin demora lo haga recoger.*" La ciutat oferia la possibilitat **d'abandonar directament a les portes de l'hospital** (tot i haver-hi una guàrdia nocturna permanent), o **bé a les portes de qualsevol església**, en el portal de cases benestants esperant que la seva misericòrdia els pagués una dida o **en el torn de la multitud de convents** amb la confiança que serien ben atesos, com així s'observa en les instruccions de la tornera de l'hospici l'any 1803:

"La Tornera que siempre será una viuda experimentada en manejar criaturas, y si puede ser comadróna, vivirá y dormirá en el cuarto en que está el Torno, sabrá bautizar para hacerlo en un caso urgente y al efecto no estará nunca sin agua natural;

tendrá fuego de noche, y alomenos tres vestidos enteros para criatura por si exponen alguna desnuda como sucede las mas veces; registrará a cada Expósito la lengua para quebrarle el telillo sino estubiese hecho, y le pondrá a los labios un poco de miel de la que tenga a prevencion; le lavará tambien la cabeza con aguardiente y si ve que está enfermo y frio le hará unas pítimas de vono generoso o de palsí desde el estomago al ombligo y con el mismo vino le lavará tambien el espinazo para que entre en calor, y registrará si ha arrojado el mecomio y si está bien atado al ombligo"

Tot i això, poca informació donen els arxius parroquials sobre les circumstàncies dels abandonaments per poder-ne fer un llistat precís dels llocs on s'abandonaven els expòsits i de qui els abandonava.

1737 *"...he batejat sub conditione a Maria...filla de pares incògnits, porque antes la batej Jaume Ombreras, brasser de la parroquia de Osor, quan la trobá expósita en un camí publich venint de dita vila de Osor a la Vila de Angles*

1750: *"deixaren a la nit a la porta de la casa de la llevadora"*

1766:el prevere bateja a . *"... Salvador, Narcís, Pera, fill de Pares incognits; nasque en lo hospital de una gitana..."*

1788 *"...recent nat, portat en lo hospital de Pobres de esta vila per una dona incognita, la qual ha dit que no era batejat*

1789: *"... he batexat a Marianna, Rosa, Francesca, filla de pares incognits y posada a la nit en la porta de la Rectoria*

1792: *"encontrat cerca Santa Dina, a un marge, tot despullat"*

1793: *"...trobada lo mateix die en una Roureda de dita parroquia*

1794 : *"nada lo mateix die y trobada en la porta del Ospital de la present vila*

1794 : *"nat lo die se ignora y trobat en lo Mas Llobet prop del Camí Real fill de pares incògnits "*

"...una hora y mitja antes del die portaren a la porta del mas Pla dest Poble de Sant Dalmay un infant fill de Pares incognits y los quel portaren tambe volgueren quedar incognits, puix havent dit que no era batejat fugiren. Lo bategi lo mateix die..."

Un cop recollit, **el nadó era portat a la rectoria**, on es mirava si portava algun tipus de documentació, senyal o indicati de que fos batejat El fet era bastant infreqüent: el sigil i el silenci de l'abandonament no permetien encarar-se a les autoritats eclesiàstiques per legitimar un nen que seria abandonat poca estona després Casos on s'especifiquin detalls del nadó abandonat són totalment rars i val la pena posar l'exemple de Blanes el 18 de novembre de 1787 quan el rector va escriure en el Llibre de Baptismes: *" ...fou portat un infant (del qual se ignoran los pares) en la iglesia Parroquial de Santa Maria de la Vila de Blanes Bisbat de Gerona, que a mes de la vestidura comuna, portava una forma de escapulari ab veta de color vermell: immediatament lo he batejat sub conditione*

Així, els expòsits, **abans de ser traslladats cap a l'hospital de Santa Caterina de Girona, eren batejats a la parròquia on eren trobats**, Tot i que a voltes no es sabia si l'expòsit era batejat o no, de forma que es tornava a batejar per assegurar-se'n,

El bateig, per complir amb les normes de rigor, implicava l'**existència de padrins** i en els registres parroquials hi consta sempre el padrí i la padrina, i només en casos comptats, hi surt només un padrí. Acostumen a ser menestrals i treballadors i poques vegades s'hi troben funcionaris i classes benestants.. És molt probable que existís una organització del padrinatge (com existia pels trasllats) que impliqués tota la comunitat parroquial a complir, per rigorós ordre, amb el deure de la caritat cristiana.

Un altre element formal en el bateig era el nom amb què s'anomenava l'expòsit. El terme més usual era el de **"fill de pares incògnits"**, tot i sortir alguna que altra vegada el de **"fill de la ventura"** o **"fill de la bona ventura"**. Altrament tampoc

trobem cap mena de relació entre els tres noms posats a l'expòsit i els noms dels padrins, com tampoc entre els noms de l'expòsit i la festa del sant del dia del bateig, i només a Vidreres trobem una utilització força repetida, sense ésser majoritària, d'Isclé, patró de la parròquia

Respecte al **sexe dels expòsits**, les xifres invaliden la hipòtesi tan usada i poc comprovada d'una major proporció de nenes sobre nens, al·legant les dificultats que representava en la societat de l'antic règim criar i col·locar a les noies, molt més costós i ruïnós que els nois.. Res més lluny de la realitat que pensar doncs que l'exposició d'infants seria un sistema per regular l'excedent femení. F. Campderà comprovà el segle passat que la relació entre nens i nenes abandonats en la "província" de Girona era de 50,4% nens i 49,6% nenes, xifres que corresponen a les treballades per l'autor en les deu sèries del corregiment de 1708 a 1798 on surt un equilibri matemàtic del 50% entre ambdós sexes. Cal recordar que a l'antic règim la proporció de naixements legítims era de 51,46% nens per un 48,54% de nenes (106 nens per 100 nenes nascudes

En l'estacionalitat de l'abandonament, s'observen dues fases: una fase d'hivern amb molts abandonaments (d'octubre a abril) i una fase d'estiu (de maig a setembre) amb una distorsió representada pels mesos de desembre i de juny

Malgrat tot, s'observa una correspondència lògica entre natalitat i abandonaments. I si ho comparem amb la mostra del corregiment podem observar un **augment dels abandons sobre els naixements, de febrer a maig**, sens dubte producte de les **dificultats creixents de la família per alimentar al nadó a mesura que s'anaven acabant les provisions del cicle agrícola**. Però també cal considerar que **aquests naixements correspondrien a les concepcions d'estiu**, època de disbauxa i festes on la rauxa s'imposaria sobre el seny. Al mateix temps, existiria una " fase d'estiu " on els abandons estarien per sota dels naixements.

La problemàtica del trasllat

Una vegada batejat, l'expòsit era traslladat a l'Hospital barceloní de la Santa Creu o bé a l'hospital de Santa Caterina de Girona, El trasllat no es feia directament si el poble era allunyat de l'hospital, i s'entrava així en la xarxa hospitalària, on la multitud d'hospitals locals sufragava les despeses del trasllat o bé els justícies obligaven per torns establerts als habitants del poble. **Les condicions del viatge acostumaven a ser nefastes**, tant per les dolentes comunicacions com per la deixadesa dels transportistes, denunciats repetidament per la Junta de l'Hospital de Santa Caterina de Girona, la qual considerava les pèssimes condicions del viatge com una de les principals causes de la mortalitat infantil.

Tot fa pensar que els desplaçaments implicaven una gran despesa d'energia i que per a portar un bord o malalt, es feien ben curts, el mínim imprescindible per treure-se'l del cim i deixa'l en el poble més proper, de tal forma que l'arribada del nen a Girona o a Barcelona s'allargava molt. Uns quants exemples poden servir per analitzar els enllaços i relacions de la xarxa hospitalària gironina:

A Crespià presenta una mostra de les dificultats i problemes entre els pobles per aquests trasllats: *"a 4 setembre 1761 he pagat a Solís per passar una bordegassa a Banyoles que fou lo die 3 al qual, com se haja retornat de Banyoles a Crespià se ha tornat ferse passar al hospital de Banyoles lo dit die 4 ab suplica que he fet als Regidors y Curats de Banyoles que cuidian de ferlo passar a Gerona. Als 5 de setembre he pagat a Solís lo passar la bordegassa a Gerona per causa que en Banyoles no la han volgut passar . maig de 1763 el corregidor tornava a queixar-se dels problemes*

d'aquesta zona i recordava l'obediència als superiors, l'hospitalitat a que obligava la llei i la caritat i amor al proïsme, posant el dit a la llaga quan explicava les causes:

"las discordias que corren entra las Justicias sobre las distancias o lugares en que deben conducir los expositos y ya por otros motivos que son notorios entre suyos debates han perecido varios enfermos y expositos por los extremos que por esta razon padecían y siendo justo se contenga y arreglen estos inconvenientes [...] bajo multa de 50 libras [...] señalo a continuación el camino.

Camino de Olot a Santa Pau: De St. Joan les Fonts a Santa Pau, de Sta Pau al Sellent, Sellent a Mieras, Mieras a S. Miquel Campmajor, S. Miquel a Porqueras, Porqueras a Mianegas, Mianegas a Camós, Camós a Cors.

Camino de Olot a Besalú: de Usall a Bañolas, de Bañolas a Mata "

Nou etapes entre Olot i Cors i tres etapes més per arribar a Girona : dotze dies de trasllat, ja que s'ha de comptar que cada dia no es feia més d'una etapa

Quan al matí el justícia o pagès de torn agafava el nadó i el portava al poble més proper, **ja hi arribava el migdia** i allí havia de buscar el justícia o hospitaler per lliurar-li el nadó i buscar qui faria el proper recorregut, o sigui que fins l'endemà el nen es quedava en el poble. Mentre els pobles amb hospital pagaven de les seves rendes l'hospitaler perquè fes el trasllat, el problema es plantejava en els pobles sense hospital, on els veïns havien de tornar-se en aquests casos. La queixa de l'hospital de Santa Caterina és una **mostra de les dificultats que constantment es plantejaven en aquests trasllats i de les rivalitats que existien a cada poble per evitar-se la feina d'haver de treballar per al comú**: una despreocupació cap al nadó forà, l'excés de feina en determinades èpoques, les possibles parcialitats del justícia a l'hora de triar els portadors, eren elements que allargassaven el camí de l'expòsit. Sens dubte, es limitaven a complir amb una obligació, posant tots els entrebancs possibles: **no sembla que**

existís la idea de salvar el nadó, sinó el concepte del deure. L'ordre i amenaces del corregidor no fan res més que mostrar un desinterès general envers el destí del nadó, desinterès fins a cert punt comprensible en determinades èpoques quan les tasques del camp dificultaven abandonar la feina encara que fos un sol dia. **La llarga durada del viatge malmetia les defenses del nadó, agreujant la seva situació de feblesa i manca de seguretat; sense menjar a voltes, ingerint aliments no aptes al seu organisme o bé canviant de llet cada dia els més afortunats, anaven arribant a l'Hospital on es trobarien en una situació semblant o pitjor si no tenien la sort de ser agafats immediatament per una dida externa que se l'emportés a casa seva.**

L'informe presentat per la Junta d'Administració de l'hospital de Santa Caterina de Girona al Consell de Castella l'any 1790 és prou explícit per comprovar el sistema de trasllats: "*entregando los niños de pueblo en pueblo y de Justicia en Justicia, valiendose de algunas mugeres piadosas que les dan el pecho; de lo que, y de retardar su conduccion inmediatamente, se experimenta que llegan sin fuerzas y fallecen, sin que hayan bastado las providencias que han podido tomar los Administradores para que vigilen las Justicias, y es necesaria una muy activa del Consejo para que las Justicias cumplan exactamente este encargo por el beneficio que resultara a la humanidad...*"

També el bisbe de Vic es queixava del que arribaven a patir els nadons portats pels justícies, i en el mateix informe hi havia unanimitat general de tots els prelats dels regne carregant sobre la deixadesa dels justícies en els trasllats dels expòsits: "*Se conducen en un seron, casi desnudos, y a la inclemencia, por lo que fallecen antes de llegar, o pocos dias despues, extraviandose unos, quedandose otros en los pueblos del tránsito, dos, tres o mas meses, despojandoles de la ropa que les habia dado la caridad*

La mortalitat dels expòsits

Els expòsits era un col·lectiu molt propens a engruixir les xifres d'una mortaldat ja de per si molt alta a l'Antic Règim. Al llarg del segle XVIII **el percentatge d'albats (morts fins els 14 anys) representa una mica més del 50% de la mortalitat total.** A Banyoles (Pla de l'Estany), el 1775 neixen 110 infants, dels quals en moren 26 abans de complir un any, i cinc anys després en queden només 58; només 5 arriben als 15 anys d'edat. La mortalitat d'albats de 0 a 4 anys en el període 1764 - 1799 seria del 544 per mil. Igual de significatiu seria el cas de Torroella de Montgrí (Baix Empordà) on el 80% dels nascuts en el quinquenni 1760 - 1764 no arribarien als 14 anys. Aquestes dades, semblants a les d'altres poblacions catalanes i de l'Espanya interior mostren una estructura sanitària deficient on la verola i les terçanes es cobriren cíclicament el seu tribut.

el nounat i la mare corrien un constant perill en el moment del part, tot i els avenços que es feren al llarg del segle en les tècniques ginecològiques i obstetrícies i l'extensió popular d'aquests coneixements a nivell de llevadores i parteres. A les causes quotidianes de mortalitat infantil dels fills legítims, s'ha d'afegir un seguit de causes socials i pediàtriques que marcaren l'enorme marge de diferència en la comparació de les taxes de mortalitat d'un i altre grup. Era normal considerar que el destí d'un expòsit era la mort prematura, amb un cicle de vida inexistent, i així ho veia el filàntrop Antoni de Bilbao l'any 1789:

"Es lo general del hombre en este mundo, nacer, que es su principio, vivir, que es su medio, y morir, que es su fin: pero de esta parte o número de hombres de que hablo (els expòsits), no ha sido así: nacen, y mueren, como los demás, pero su vivir no dura mas, por lo regular, que lo que se necesita de vida para perder la misma vida; en unos, quatro dias; en otros, ochos, en algunos un mes; en raro un año, segun su mayor o

menor robustez, y desamparo, mientras que la hambre, la miseria, el abandono los destruye, los acaba"

Si mirem les dades aportades pels bisbes al Consell de Castella l'any 1790, a Girona concretament, en el quinquenni 1785-1789 es comptabilitzen 766 defuncions per 1000 ingressats, xifra més alta que els 611 de Barcelona, però bastant allunyada dels 918 de Saragossa, o els 857 per mil de París de l'any 1784, dades totes que ens donen unes altes xifres de mortalitat . A l'hospital de la Santa Creu de Vic, la mortalitat oscil·lava entre el 70 i el 90%

Les causes de la mortalitat

Cal analitzar els diferents passos donats per l'expòsit per veure els entrebancs que anaven minvant les seves possibilitats de vida. **Els expòsits acostumaven ésser fills no volguts i l'exposició era l'últim pas dels que no s'atrevien a usar l'infanticidi.** Abans d'arribar a la disjuntiva infanticidi – exposició i durant nou mesos, **el fetus sofria constants intents d'avortament.** Els remeis casolans, la cultura popular representada per metgesses i llevadores, oferia fórmules que anaven des de la medicina natural a les supersticions, dels encanteris a les herbes abortives: les infusions de xiprer, savina, gitam o alfàbrega de pastor, la corona de rei, l'artemisa i la ruda que pot augmentar la menstruació fins arribar a l'expulsió del fetus; o bé la ingestió de trossos d'arrel de lliri per a lliurar el fetus mort, eren remeis coneguts i utilitzats arreu del país. Aquest persistent atac al fetus provocava malformacions i debilitat i al néixer les seves possibilitats de viure minvaven dràsticament. **Una bona part dels expòsits es podrien catalogar com a " avortaments frustrats ".**

Així ho denunciava el bisbe de Girona Tomás de Lorenzana al creure que la mortaldat era en bona part deguda a tot el procés d'encobriment que realitzaven les mares per

evitar el coneixement públic del seu embaràs, amb faixes estretes que malmetien el fetus, perjudicava el seu desenvolupament i sortia ja amb tares irreversibles amb les quals les possibilitats de sobreviure resultaven escasses o nul·les:

"Estos niños, desde el vientre de su Madre, empiezan a padezer trabajos grandes; las Madres por ocultar su delito se aprietan, mortifican y a veces procuran el aborto, se violentan el parto y dexan las criaturas a las inclemencias quando llega al cabo parece no han procurado si no su muerte, como han nacido tan desmejorados a la vida con dificultad pueden conservarla"

El mateix hospital de Santa Caterina resumia perfectament les condicions en les quals es rebien els nadons: *"...llegan muchos extenuados a esta Casa, por no haberse alimentado desde donde se conducen, y otros por el poco cuidado que puede haber en los Partos, causa de la ocultacion que es natural."*

L'exposició a la intempèrie, sense cap peça de roba la majoria de vegades i el posterior trasllat, significava una pèrdua total de les defenses del nadó, obligat a mamar de diferents pits o bé alimentat amb mel i vi o simplement no alimentat, arribant així exhaust a l'Hospital. Aquest seria un dels fets més airejats per metges, administradors i il·lustrats per trobar les causes de l'alta mortalitat: la doble relació entre trasllat i cases d'expòsits.

Per Santiago García (1753-1812), metge de la borderia de Madrid i membre de la Real Acadèmia de Medicina de Madrid i de Barcelona, hi havia un seguit de causes que provocaven l'alta taxa de mortaldat dels expòsits; intents d'avortament, parts anticipats i violents, pressa en lligar el melic, manca de neteja del nadó, privació del calor de la mare i de la primera llet, sobtada exposició a l'aire, la rapidesa en què se'ls abandonava, la manca de roba, la llet dolenta de l'hospici, els vicis heretats, manca d'amor de les dides que només procuraven descarregar la seva llet, i intents de les dides de curar les

malalties dels nadons sense avisar al metge. És interessant aquesta anàlisi perquè retrocedint fins a l'embaràs, va acumulant entrebancs a les possibilitats de vida del nadó, de forma que l'arribada a l'hospital ja representava un èxit, que malauradament es convertia en un altre entrebanc. Una anàlisi igual de clara feia el bisbe de Barcelona quan l'any 1790 enviava el corresponent informe sobre expòsits al Consell de Castella:

"De tan gran mortandat son manifiestas las causas. La crueldad con que son tratados desde el momento de su concepción, engendrados tal vez de humores pestilenciales, y tratados como odioso objeto de abominacion, son entregados en el torno de la casa, o conducidos por una persona no advertida ni piadosa, envueltos en un andrajo, por un largo y pesado camino, de Justicia en Justicia, rascando en cada pueblo de alimento (si lo hallan) sin descanso, sin aseo, expuestos a la intemperie y a la incomodidad de un viage, les hacen victimas de la inhumanidad, muriendo en el camino, o luego que llegan al Hospital, todos molidos, macilentos y extenuados,..."

Raonava Bilbao que **les dides pagades pels hospitals cobraven molt menys que les dides que pagaven els bracers i artesans per donar aliment als seus fills** i aleshores alletaven als expòsits només aquelles dides que tenien la llet dolenta o bé aquelles que volien conservar la llet mentre esperaven una ocasió millor. No es trobaven dides internes per donar el primer aliment al nadó quan ingressava, i les que es trobaven eren el pitjor que hi havia a la ciutat "**..las hezes del Pueblo, de conducta notada y corazón duro**". Quan s'acabaven els divuit mesos de l'alletament, l'hospital no donava cap incentiu a la dida si aquesta es volia quedar l'expòsit, ja que normalment s'hi havia amorosit, i aleshores la dida l'hauria d'alimentar com un fill més, i Bilbao opinava que abans d'amorosir-se amb el nen les dides preferien no agafar-lo per evitar aquesta situació.

La mortalitat dins l'hospital

un seguit de causes que feien que més **del 90% dels nadons no arribessin als tres anys de vida**. La dificultat plantejada constantment per la Junta d'Administració de l'Hospital era **la manca de dides internes**, dones encarregades de donar de mamar als infants fins que les dides externes se'ls emportessin a casa seva per criar-lo,

Aquesta manca de dides internes deguda a l'escàs salari, **agreujava la ja dèbil constitució dels expòsits** que arribaven a l'Hospital, ja que les poques dides existents s'havien de multiplicar i l'atenció individual desapareixia: *"Cada Ama suele estar manteniendo a quatro o cinco niños, y quando llegan a sacarles fuera de la Ciudad ia van desfallecidos, y no pueden incorporarse, y su muerte se seguira. "*

Aleshores, s'havia de trobar solucions tan exòtiques com la llet de cabra, apta per un dia però no com a aliment constant.

Els expòsits que superaven tots aquests obstacles, eren assignats a una dida externa que se l'emportava a casa seva, on començava per ell una aventura que podia seguir diversos camins que ara no podem analitzar

El problema del **deslletament prematur** el comenta també M. Vallecillo a Granada quan cita l'article XIII de les ordenances de la inclusa: *"...se ha visto que si el destete es pronto, se mueren por melancolía, al faltarles la leche"*. **Morir de melangia**. Es morien per manca d'amor. Una bona expressió per definir el brutal traspàs de la dida externa a l'hospital.

A Girona, per solucionar aquest deslletament prematur, a partir de la fundació de l'hospici l'any 1776, hi hagué un acord entre l'hospital de Santa Caterina i l'hospici, provocat per una resolució del Consell de Castella, mitjançant el qual l'hospital pagaria l'alletament els quatre primers anys i passaria després els nens a l'hospici, i aquest

passaria els seus malalts a l'hospital D'aquesta forma, el nadó viuria quatre anys amb la dida externa i la seva arribada a l'hospici a aquesta edat no seria tan traumàtica.

Aleshores, els intents frustrats d'avortament, les nul·les condicions higièniques del part i de l'exposició, les nefastes condicions del trasllat, la manca d'un bon servei a l'arribada a l'hospital, i el deslletament prematur eren les causes que provocaven una alta mortalitat dels expòsits. Vegem-ne les xifres.

En el quinquenni 1795-1800 entraren 540 expòsits i en moriren 452 (271 nens i 181 nenes) Dues conclusions podem extreure: la meitat dels nens morts ho són dins els seus tres primers mesos de vida, dada que referma les queixes de la Junta d'Administració de l'hospital. Les pèssimes condicions del trasllat deixaven el nen exhaust i l'escassa atenció que li podien oferir les dides internes abocava a la mort a una gran massa d'expòsits. Per un altre costat, al retornar el nen a l'hospital als divuit mesos molts d'ells no superaven els canvis i engruixien les xifres de la mortalitat.

En segon lloc, cal recordar que l'augment absolut del nombre d'expòsits no significà un augment de les rendes de l'hospital de forma que amb els mateixos ingressos havia de mantenir molts més expòsits i moltes més dides, disminuint la qualitat del servei tan dins com fora l'hospital.

El finançament dels expòsits

En el Principat, només l'hospital de Santa Caterina de Girona i l'Hospital General de Barcelona acollien els expòsits i oferien un posterior servei de didatge

La història dels dos hospitals corre paral·lela en el temps: ambdós foren fundats a l'edat mitjana aglutinant una sèrie de petits hospitals amb diverses funcions. L'actual de Santa Creu es posà la primera pedra el 17 d'abril de l'any 1401 i el primitiu de Santa

Caterina es fundà l'any 1211 i en ambdós casos es desconeix quan començaren a tenir cura dels expòsits. Els antics hospitals medievals barcelonins d'en Colom i d'en Marcús mantenien dides a principis del segle XIV; Les referències més antigues ens parlen d'una " **casa d'infants** " a Santa Caterina en el període 1490-1512 i l'any 1535 els administradors de l'hospital de la Santa Creu escriuen que " *...lo dit Hospital sosté en nudryr y criar molts infants los quals avorrits de llurs pares y mares son lansats en dit hospital..*". Tanmateix, la cura dels expòsits és coetània a la mateixa naixença i existència dels hospitals medievals. El sistema de govern fa participar en ambdós casos a la societat civil en l'administració dels hospitals en el segle XVIII: la Molt Il·lustre Administració de l'hospital de la Santa Creu està formada per dos administradors elegits per la municipalitat i dos més elegits pel cabirol catedralici i el bisbe. A l'hospital de Santa Caterina, la Junta d'Administració està presidida pel bisbe, i té com a vocals dos canonges, dos regidors nomenats per la municipalitat i dos cabalers nomenats per consens entre el president i els altres regidors.

Tot i reconèixer que l'hospital de Santa Caterina no podia abandonar la tasca de recollida dels infants trobats, **la Junta d'Administració buscà sempre justificacions filosòfiques i socials per implicar totes les institucions en la gestió dels expòsits, del Rei als gremis, sense oblidar el Consejo de Castilla, el Capità General, el corregidor i l'ajuntament**, aportant en cada cas l'opinió de juristes o pensadors il·lustrats, preguntant-se sempre qui tenia l'obligació de socórrer els expòsits.

Els pobles es desentenien dels nadons, les capsas i ofertoris, o sigui les recollides de diners per a l'hospital, en els pobles no superava mai el 15% de les despeses i l'Hospital de Santa Caterina era l'encarregat d'acollir, distribuir i gestionar la vida dels expòsits, sense tenir cap mena de rendes específiques per aquesta tasca. A Barcelona, l'hospital General de la Santa Creu disposava, per reial privilegi, de les

rendes de la Casa de Comèdies de la ciutat comtal, fet que no volia dir que no tingués greus dificultats econòmiques i l'any 1803 el capità general atorgà a l'hospital un cinquè del producte líquid de "*Toros, Nobillos, Caballos y demás espectaculos publicos que se dieren en esta ciudad* ". Tanmateix el decret de 17 d'octubre de 1768 prohibia als hospitals captar més lluny dels límits del seu bisbat, però l'hospital de la Santa Creu es considerà de caràcter regional i no patí limitacions per a captar per tot el principat, malgrat l'oposició del propi hospital de Santa Caterina de Girona

1736, la situació era tan crítica que es va fer una votació per decidir què faria l'hospital respecte als expòsits; els quatre administradors de l'hospital quedaren empatats: dos eren partidaris de no admetre expòsits a l'hospital i els altres dos d'admetre'ls, i demanaren al bisbe que desempatés, inclinant-se aquest per a continuar acceptant-los però buscant altres fonts de finançament així la Junta de l'Hospital presentà un memorial a l'ajuntament i l'ajuntament va fer una consulta a un advocat sobre l'obligació jurídica que tenia d'ajudar l'hospital.

pocs anys més tard, **la Junta es tornava a queixar ja que l'aportació de 800 lliures feta per l'ajuntament a partir de l'any 1736, s'havia suspès** i només veien la solució de portar els nens a Barcelona o bé vendre's les propietats de l'hospital

la tònica general era la manca de caritats i almoines que obligava l'hospital a continúes demandes d'ajut, diluint-se la idea inicial per la qual antigament l'hospital s'havia fet càrrec dels expòsits:

I mentre l'ajuntament buscava solucions que no repercutissin en la seva economia (Vestuari dels Pobres, compra de càrrecs i títols...), **l'any 1775 el bisbe Lorenzana va fer un intent d'obtenir part dels béns de propis dels ajuntaments** per pagar les necessitats creades pels expòsits; així, en un informe enviat al Consejo de Castilla,

analitzava la problemàtica dels expòsits i considerava que la participació de tots era necessària per aconseguir disminuir la mortalitat La petició del bisbe Lorenzana serviria per alertar aquestes institucions que la solució passava per una participació més activa de les mateixes en el problema de la marginació.

per alleugerir el pes econòmic que havia de suportar l'hospital de Santa Caterina de Girona, el bisbe Lorenzana, en la resposta al informe que el Consejo de va demanar la creació de tres noves cases d'expòsits:

" Convendria pues en dicho Obispado tres casas de Expositos, una en la villa de Figueras que contiene el Ampurdán y Raya de Francia, otra en la villa de Olot para la Montaña y otra en la villa de Canet de Mar para la Marina, quedando la de Gerona que abrazase lo que resta del resto del Obispado.

Dins el més ampli concepte de política regalista, **la Real Cédula de 1796 reglamentava el sou de les dides**, carregant sobre els bisbes la responsabilitat de decidir la quantitat a pagar sempre i quan fos una quantitat justa *"...pues tiene acreditado la experiencia que por el infimo estipendio que se ha dado a sus Amas, no se han hallado las convenientes y han perecido y perecen muchos"* De forma que sense aportar cap solució tangible, carregava sobre els bisbes la responsabilitat de les morts dels expòsits. Una vegada més, la Corona legislava però es desentenia totalment de l'execució de les lleis.

Els expòsits continuaven morint-se en uns centres on les mínimes rendes que tenien a principis de segle continuaven estàtiques mentre el seu nombre havia augmentat en valors absoluts i la inflació també.

Degut als desastres de la Guerra Gran, l'hospital demanà ajut al rei i amb data 4-5-98 es comunicà a l'hospici que havia d'encarregar-se de l'alletament i cura dels expòsits,

descarregant a l'hospital d'aquesta tasca. Per acabar-ho d'adobar, la Corona, arruïnada, va obligar **per real decret de l'any 1798 a totes les institucions hospitalàries a vendre el seus béns i col·locar els guanys en bons de l'estat al 3%, fet que significà un trasbalsament i descapitalització d'aquestes ja exhaustes institucions.** Amb aquestes perspectives, les picabaralles entre hospital i hospici per les competències i repartiment de rendes allargaren el trasllat fins el 19-9-1803, quan es fundà la Casa General d'Expòsits